

- 84 с.
4. Запорожцева Г.Є. Психологічний аналіз професійної діяльності дільничного інспектора міліції та визначальні умови її удосконалення: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.06 /Нац. академія внутр. справ України. –К., 2002. –20 с.
5. Борисова С. Профессиональные стереотипы как личностная предпосылка и проявление профессиональной деформации сотрудников милиции // Профессионал. - 2001. -№ 2. -С.11-13.
6. Верещагіна О.В. Соціально-перцептивні процеси в екстремальних умовах діяльності // Вісник ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. Сер.13: Психологія. –2000. –Вип.4. –С.25-29.
7. Климов Е.А. Профессиональный менталитет и психозологическая гипотеза // Общественные науки и современность. -1995 . -№ 6. -С.140-149.
8. Медведев В.С. Психологія професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ: Автореф. дис... докт. психол. наук: 19.00.06 /Київськ. ун-т ім. Т. Шевченка. –К., 1999. –35 с.
9. Вопросы психологии познания людьми друг друга и общения: Сб. ст. /Под ред. Б.А. Еремеева. –Краснодар: Кубанск. гос. ун-т, 1979. –190 с.

Надійшла до редколегії 09.12.2004

МИСЕНКО О.В. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ЗАКОНОМЕРНОСТИ РАЗВИТИЯ И ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ УСТАНОВОК И СОЦИАЛЬНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ УЧАСТКОВЫХ ИНСПЕКТОРОВ МИЛИЦИИ

Исследованы коммуникативные установки и социальные ориентации участковых инспекторов милиции.

MISENKO O.V. PSYCHOLOGICAL LAWS OF DEVELOPMENT AND FORMATION OF PROFESSIONAL COMMUNICATIVE INSTALLATIONS AND SOCIAL ORIENTATIONS OF MILITIA LOCAL POLICEMEN

Communicative installations and social orientations of local policemen of militia are investigated.



П.А. МОМОТ

Національний університет внутрішніх справ

УДК 159.944-057.36(477)

ОЦІНКА НАПРУЖЕНОСТІ ПРАЦІ ОСНОВНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Розглянуті основні підходи щодо визначення оцінки напруженості праці основних видів діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ України.

З огляду на різноманіття точок зору на поняття “напруженість”, “ступінь напруженості діяльності”, “робоча напруга”, “напруженість праці”, що існують на сьогодні в психологічній науці, у нашому дослідженні ми будемо дотримуватися визначень, які найбільш часто вживаються у фізіології праці. Так, у “Словнику фізіологічних термінів” під *робочою напругою* розуміється “...зміна у стані людини і функціональних системах організму, що виникає під впливом роботи”, а *під напруженістю праці* – “стан людини, що обумовлений кількісними і якісними характеристиками структури діяльності й інтенсивністю фізіологічних процесів, які забезпечують виконання цієї діяльності...” [1, с.232.].

Перші спроби класифікувати працю починалися наприкінці XIX сторіччя з визначення ступеня її важкості. Важкість праці оцінювалася за кількістю виконаної меха-

нічної роботи або за кількістю енергії, що витрачається людиною [2, с.267-272].

Практично до середини 50-х років XX сторіччя коефіцієнт корисної дії та енерговитрати людського організму вважалися вичерпною характеристикою важкості праці

Починаючи з 60-х років XX сторіччя, дослідники роблять спроби розробити класифікацію різних видів праці, яка б дозволяла враховувати усі чинники трудового процесу.

Так, у дослідженнях В.П. Соловйової [3] були виділені чотири основні різновиди розумової і нервово-напруженої праці:

- творча розумова праця з різним ступенем нервово-емоційної напруги;
- помірна розумова діяльність із помірною нервово-емоційною напругою;

- помірна розумова діяльність, що супроводжується значною нервово-емоційною напругою;

- помірна діяльність із надмірною нервово-емоційною напругою, тобто переважно нервово-напружена праця.

У 1981 році в Київському інституті гігієни праці і профзахворювань була розроблена класифікація праці за ступенем напруженості, в якій інтелектуальні, емоційні навантаження і низка чинників умов праці розділялися на чотири класи за ступенем напруженості [4]. Дана класифікація дозволила:

- оцінювати напруженість праці будь-якої професійної групи;

- упорядкувати розробку заходів щодо організації праці тих, хто виконує роботу;

- розробити комплексну систему профілактичних заходів із метою попередження несприятливих змін у стані здоров'я працюючих;

- розробити заходи профілактики для різноманітних професійних груп із урахуванням віку, стажу та особистісних особливостей і встановити пріоритетність у проведенні оздоровчих заходів;

- проводити поточний груповий і індивідуальний контроль за функціональним станом організму людини в динаміці дня, тижня, місяця;

- одержати інформацію про характер тієї або іншої діяльності;

- враховувати особливості різних видів праці при підготовці і розстановці кадрів, проводити атестацію робочих місць.



Рисунок 1 - Оцінка важкості праці основних видів діяльності ОВС

Проте, незважаючи на велику кількість вивчених цивільних професій, що "вклалися" у дану класифікацію, спеціальності так названого екстремального профілю за минулий 20-літній період були вивчені недостатньо.

При організації і проведенні дослідження ми виходили з того, що за роки проголошення незалежності держави в жодній службі системи органів внутрішніх справ України оцінка напруженості праці не вивчалася, хоча для здійснення профілактичних і реабілітаційних заходів, удосконалення професійного добору і розподілу персоналу даний науковий напрямок бачиться нам дуже актуальним.

Важкою своєю службовою діяльністю вважають 65,2 % респондентів. Серед виділених нами основних видів діяльності оцінка важкості праці розподілилася в такий спосіб (див. рис.1).

У ході дослідження респондентам було запропоновано виділити один або декілька основних показників важкості професійної діяльності. Такими показниками (у порядку проведеного нами ранжування) стали:

- ненормований робочий день (відзначили 86,09 % від загальної кількості опитаних).

- значні нервово-психічні навантаження (відповідно 47,24 %).

- велика кількість обов'язків (45,85 %).

- погане харчування під час служби (39,03 %).

- тривале перебування на ногах (34,06 %).

- пресинг із боку керівництва (32,43 %).

- контакти з криміногенним елементом (18,28 %).

34,06 % респондентів відзначили, що їм часто доводиться виконувати завдання в умовах підвищеного ризику для життя. Виділені нами основні види діяльності працівників ОВС за частотою виконання завдань в умовах підвищеного ризику розподілилися в такий спосіб:

1. Екстремальна діяльність (відзначили 48,48 % респондентів від загальної кількості даного виду діяльності).

2. Оперативно-розшукова діяльність (47,08 % відповідно).

3. Профілактична діяльність (40,23 %).

4. Адміністративно-наглядова діяльність (28,26 %).

5. Охоронна діяльність (26,92 %).

6. Диспетчерська діяльність (21,35 %).

7. Слідча діяльність (12,35 %) - (рис.2).



Рисунок 2 - Частота виконання завдань в умовах підвищеного ризику для життя

У ході виконання оперативно-службових завдань в умовах підвищеного ризику 5,27 % респондентів довелось застосовувати зброю на поразку, а 3,57 % респондентів відзначили, що проти них застосовувалася вогнепальна зброя з боку криміналітету (рис.3).

Таким чином, на підставі аналізу особливостей професійної діяльності 1389 працівників основних 7 виділених нами її видів у межах органів внутрішніх справ України можна констатувати, що робота працівника ОВС за шкалою напруженості знаходиться в межах від напруженої до дуже напруженої.

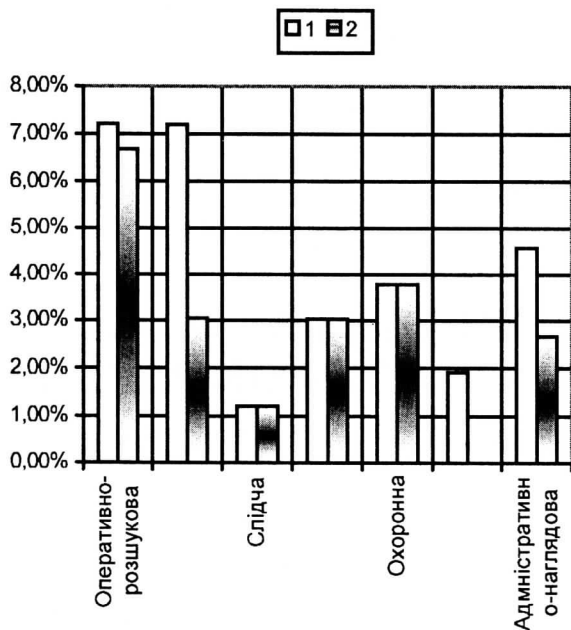


Рисунок 3 - Показники застосування зброї на поразку як респондентами (1), так і криміналітетом проти них (2)

Підводячи підсумок, відмітимо, що, незважаючи на специфіку кожного з виділених нами видів професійної діяльності, основними чинниками, які зумовлюють високу напруженість роботи персоналу ОВС, є:

- тривале перебування на службі, що виражається в ненормованому робочому дні;
- значні емоційні навантаження, пов'язані з високою відповідальністю за результати виконуваної діяльності, ступенем ризику для власного життя і відповідальністю за безпеку інших людей;
- часті стресові ситуації, підґрунтям яких є:
 - 1) психосоціальний вплив кримінальної субкультури;
 - 2) ступінь відповідності професійної діяльності пра-

цівника його здібностям, пристрастям і упередженням щодо робочого середовища;

3) недостатня "включеність" у роботу і слабка організаційна підтримка, що виявляється в неадекватному для конкретної ситуації стилі керівництва і відсутності умов для професійного зростання;

4) темп роботи, поспіх, трудовий конфлікт, непевність ролі, гіпертрофована підзвітність;

5) варіантність завдання, ясність (плутаність), спірність і складність завдання, необхідні навички, здібності і рівень професійної активності для успішного його виконання.

Перспективним напрямком подальших досліджень в межах даного питання нам бачиться визначення оцінки професійної незадоволеності серед працівників основних видів діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словарь физиологических терминов /Под ред. О.Г. Газенко. -М.: Наука, 1987. -447 с.
2. Основные виды деятельности и психологическая пригодность к службе в системе органов внутренних дел: Справочное пособие /Под ред. Б.Г. Бовина, Н.И. Мягких, А.Д. Сафронова. -М.: НИЦПМО МВД России, 1997. -344 с.
3. Соловьева В.П. Умственное и нервно-эмоциональное напряжение при различных видах трудовой деятельности: Автореф. дисс... докт. психол. наук. -М., 1972. -32 с.
4. Тімченко О.В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція): Автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.06 /НУВС. -Х., 2003. -35 с.

Надійшла до редколегії 29.11.2004

МОМОТ П.А. ОЦЕНКА НАПРЯЖЕННОСТИ РАБОТЫ ОСНОВНЫХ ВИДОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ И ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ

Рассмотрены основные подходы в определении оценки напряженности труда основных видов деятельности органов и подразделений внутренних дел Украины

МОМОТ P.A. THE ESTIMATION INTENSITY WORK OF THE BASIC KINDS ACTIVITY OF ORGANS AND DIVISIONS OF UKRAINE INTERNAL AFFAIRS

The main approaches in defining a labor tension evaluation for some activities of organs and divisions of law enforcement in Ukraine are analyzed.

ФАХОВІ КОНФЕРЕНЦІЇ 2005 РОКУ:

- міжнародна науково-практична конференція "Психологічні тренінгові технології в правоохоронній діяльності: науково-методичні та організаційно-практичні проблеми впровадження і використання, перспективи розвитку" (Донецький юридичний інститут, червень);
- II Всеукраїнська науково-практична конференція "Теорія і практика застосування психологічного тренінгу в професійній підготовці" (Київський юридичний інститут, жовтень);
- міжвузівська науково-практична конференція "Взаємодія міліції та органів освіти з профілактики делінквентної поведінки учнівської молоді" (Херсонський юридичний інститут НУВС, жовтень);
- науково-практична конференція "Віктимологічні аспекти злочинності в регіонах України" (Луганська академія внутрішніх справ, жовтень)